

ЗАБОРОЛЬ

(із книги «Стара Волинь і Волинське Полісся», т. 1, стор. 410)

ЗАБОРОЛЬ, село, Рівненський пов., 11 км від Рівного. В кінці XIX ст. було там 135 доми і 740 жителів, дерев'яна церква св. Хрестителя, збудована у 1762 році, церковно-приходськ школа від 1883 року. В селі знаходилася адміністрація заборовсько-кустинських лісів. Згадується в записі Семена Василевича кн. Несвіжського, разом з селом наданим кн. Костянтину Острозькому. У 1548 році князь Костянтин Острозький надав десятину з ґрунтів з Заборолі і Нового

Двору на утримання Острозького костельу. Пізніше платить Іван Красенський з маєтків своїх: Галича, Воронова, Криголів, Рикань, Заборолі, Топиля і Грушова, а Іван Ковнацький з Заборолі за 16 димів, 8 город, і вального колеса, 1 попа і 5 боярів. (Яблонівський, Волинь, стор. 102, 111). За переписом 1911 року до великої земельної власності Густава Лессінга належало там 3,000 дес. На землях села часті знахідки ранньофеодальної доби.

ІСТОРІЯ СЕЛА ЗАБОРОЛЬ

(із архівних джерел; від мешканців села; Я. Пура «Край наш у назвах», стор. 53-54;

П.Рычков «Дорогами Южной Ровенщины», стор. 72)

Перше Забороль — село на південь від с. Костопіль — називає акт від 1518 року. У ньому сказано: княгиня Анастасія записує чоловікові Семену Несвіцькому село «Забороль». Тоді він нараховував 47 дворів. У 1518 році польський король підтверджує належність «имения Заборолі» Рівненському князю. Але грамота 1548 року називає село «Заборовль». Таке ж і подібне маємо в інвентарі під 1569 роком, де сказано: «Од Черестей (річки) іде границя гостинцем аж до Заборовля, а од Заборовля болото ділить майна рівненського з Кустином аж до млина заборовського, а від млина забо-

ровського границя іде болотом під Житин».

У 1664 році озброєні загони повсталих селян пограбували «Заборовський фольварок», вивівши майже усі дворові коні. Тоді ж в околиці «заборовського млина» повстали розбили засідку з каральної роти Кустина.

За даними 1776 року в «селе Забороле» згоріла корчма й сторожова будка гайового. Тоді ж зловили двох грабіжників, один з яких був «заборольський подданий». Два роки опісля «Забороль» стає ареною судових процесів.

У Заборольській церкві Святого Івана Хрестителя (побудована в 1762 році) зберігалися копії метричних книг з 1775 року. При ній діяла з 1883 року церковно-приходська школа, де здобували освіту в 1889 році 20 учнів. Тоді село мало 122 двори, 990 мешканців, з них 43 римокатоликів.

Назва Забороль, як свідчать записи, мала ще форму Заборовль (Заборов), і була, очевидно, давнішою, що підтверджує і Забороль Луцького району Волинської області, засвідчений найстарішими пам'ятками в записі «Заборовль» («Заборовле»). З неї і почнемо роздуми. Адже Заборовль явно сприймається як первісний упредмечений присвійний прикметник з кінцевим «ль» у значенні «Заборолів». Він розвинувся в імені людини

с. Забороль. Палац Чернецьких.
Літографія Генріха Пеєра. 60-і рр. XIX ст.

Церква в ім'я Святого Івана Хрестителя. 1762 р.
Фото 2011 р.

Заборов, яке в свою чергу пішло від ймовірного Зачабор, де значення «Нехай починає боротися!» Отже, назва села приховує видозмінене староруське ім'я людини, а точніше старовинний від нього прикметник, зазнав в розвитку певних змін.

У народі Забороль пов'язують з поняттям «поселення за бором». Але при такій версії не можна дати відповідь, звідки в назві «л», тобто те, що відходить до компонента прикметникового формування.

Офіційно до Забороля належав хутір Боянівка, заснований на початку XIX ст. переселенцями з Польщі. У його назві старовинне ім'я Боян, яке вже згадують староруські літописи XI ст. Воно ніби з тюркських мов і означало «багатий». Але болгари пов'язують ім'я із дієсловом боя се «боюся». Називають ще й хутір Вороб'ївку, засновником якого був Воробей. Крім того, назви мають і давні сільські дільниці (деякі з них були присілками, колоніями), як: Ганнопіль «колишній центр села, в назві якого поняття «місто Ганни»; Коло палацу «тут немов би стояв палац Густава Лесика, перенесений після пожежі під ліс»; Кадетів «тут ніби проживали солдати з полку кадетів»; Заболоття «околиця

за надрічковим болотом»; Гуральня «тут містилась гуральня (спирт завод)»; Калюжа «болотисте місце»; Вовчий куток «дільниця на місці однойменного урочища в околиці небезпечного для прохожих лісу».

Забороль має ще немало іменованих місць. Це передусім інтригує Осноброст, належне балці. Може, тут старовинне ім'я людини Осноброст або такого ж звучання слово, де значення «нарослі на деревині з вузькими листями». Це й Безоднева (Гринична) річка, де стояв водяний млин, а також Кротова річка (брала початок з Гнилого болота, впадала до Кустинського ставу), яка пробігала через землі Крота. Це й струмок Вуж, що мав дуже звивисте русло. Варті хоча б переліку й такі як поля: Ближне, Дальне, Середня рука, Гайок, Плесо, Нивки; луки: Панське, Прогін, Стрільбище, Глибока ділина, Довгалів горб, Коло лавок (неподалік місць, де прокладено кладки); болота: Кринички — «в околиці криничних джерел»; Куп'ясте болото — «заросле купинами осоки»; Кошлайове джерело, Радзивилове мочарище, Гале болото, Мельникове болото; ліси: Дубинка, Стійло, Панський ліс; горби: Курган — «староруський могильник», Велигуха, Жуків.

Записала вчитель Великожитинської ЗОШ Ірина Кравчук:

«Після спалення села Ремель фашисти хотіли палити Забороль. Озброєні жителі стали охороняти околиці села. Одного ранку фашисти стали оточити село, але їм зашкодили підпільники. Найбільше налякав фашистів підпільник, який сидів на дзвіниці. Він так строчив з кулемета, що фашисти повернули назад в Олександрію. Забороль було врятовано».

Поблизу села Забороля виявлені ґрунтові та курганне поховання II тис. до н. е.

